

3. Моляко В. А. Психология детской одарённости / В. А. Моляко, Е. И. Кульчицкая, Н. И. Литвинова. – К. : Знание, 1995. – 52 с.
4. Ткаченко О. М. Принципи та категорії психології / О. М. Ткаченко. – К. : Вища школа, 1979. – 199 с.

Володимир Матієнко-Купріянов,
Національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ГЕНДЕРНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПРОФЕСІЇ

Самореалізація – стрижнева характеристика особистості професіонала, що передбачає безперервну реалізацію своїх внутрішніх потенційних можливостей, їх розгортання у процесі життя. Як невід’ємний атрибут особистісного розвитку, самореалізація передбачає поступове сходження до власного «акме». На різних етапах життєвого шляху самореалізація має свою специфіку, свої характерні особливості. Такі особливості зумовлені соціокультурними умовами, ґендерними стереотипами, віковими та індивідуально-психологічними особливостями когнітивної, емоційної та мотиваційної сфер особистості. Значний вплив на характер та успішність самореалізації має процес ґендерної інтерпретації.

Ґендерні інтерпретації зумовлюють виникнення непорозумінь і суперечностей, які проявляються в оцінюванні людини за статевою ознакою. Інтерпретацію розглядають як процес приписування деякого змістовного сенсу, пояснення, тлумачення певного феномену. Роль і значення ґендерної інтерпретації дуже важливі. Ґендерна інтерпретація є проблемно-орієнтованим і логічно обґрунтованим висновком про особливості сприймання дійсності і соціальної поведінки чоловіка і жінки. Ґендерна інтерпретація є описом психологічних механізмів, які зумовлюють індивідуальну поведінку особистості, і тому може бути використана для її прогнозу та корекції.

Ґендерна інтерпретація – це узагальнена когнітивна готовність професіонала до кодування й організації соціальної інформації про себе й інших. Для успішної самореалізації особистості в професії необхідним є поєднання двох компонентів – психологічних особливостей та індивідуального досвіду. До психологічних особливостей належать статеві характеристики, статеворольова ідентифікація як детермінанта поведінки, установки і цінності особистості, характеристики пізнавальної сфери, характер і темперамент. Іншою детермінантою самореалізації професіонала є його індивідуальний досвід, який, в свою чергу, залежить від психологічних особливостей особистості. Оскільки досвід – це інтеріоризовані знання, то індивідуальний досвід необхідно розглядати крізь призму індивідуальних особливостей особистості. Власне самі по

собі знання не є ґендерно детермінованими, тому навряд чи коректно вести мову про ґендерні відмінності в набутті досвіду.

Психологічні дослідження показали, що стать не впливає на рівень інтелектуального розвитку, темперамент і здібності особистості. Що стосується окремих рис характеру, то їх формування пов'язане не з самою приналежністю до певної статі, а з засвоєнням певного типу статевої ідентифікації – маскулінного, фемінного або андрогінного. У нашій культурі маскуліність асоціюється з активністю, силою, впевненістю, домінуванням, агресивністю. Фемінність асоціюється з м'якістю, слабкістю, пасивністю, залежністю і підпорядкуванням. Жінкам, в порівнянні з чоловіками, властиві більш виражена консервативність і терпіння. У жінок яскравіше виражена емоційна чутливість, чуйність та потреба в емоційній близькості [1].

Андрогінність розглядається як оптимальне поєднання фемінних і маскуліних рис. Доведено, що незалежно від процесу ґендерної інтерпретації засвоєння фемінної й маскуліної статевої ідентифікації є характерним як для чоловіків, так і для жінок. Існуючі в соціумі стереотипи маскуліності і фемінності впливають на поведінку людей і стратегії самореалізації в професії. Це пов'язано з тим, що відповідність стандартам мужності і жіночності визначає соціальний статус людини в суспільстві. Невідповідність ґендерної поведінки очікуванням, пов'язаним з культурними нормами породжує зростання напруги і конфліктності у взаємодії між людьми. Безсумнівно, це лише загальні тенденції, і індивідуальні відмінності можуть їх перекидати.

Сучасна ґендерна теорія не ставить під сумнів існування тих або інших біологічних, соціальних, психологічних розбіжностей між жінками і чоловіками. Вона стверджує, що сам по собі факт розбіжності не є визначальним, головним залишається наявна соціокультурна оцінка та інтерпретація [2]. Слід зауважити, що нові акценти в ґендерних дослідженнях зумовлені не лише констатацією чоловічого домінування й необхідністю дослідженням жіночого досвіду, але й аналізом того, як ґендер конструюється й функціонує у всіх соціальних структурах, і як це позначається на самореалізації в професії представників чоловічої і жіночої статі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ложкин Г. В. Конфликт: мужчины и женщины / Г. В. Ложкин, Н. Н. Дорошенко // Персонал. – 1999. – №5. – С. 24–29.
2. Фетискин Н. П. Психология гендерных различий / Н. П. Фетискин. – М. : ФОРУМ: ИНФРА-М, 2014. – 256 с.